

I

Hij wist niet hoelang hij daar al zat. Kon twee uur zijn, kon twee jaar zijn.

Opeens kwam er in zijn hersens een verbinding tot leven, die een kettingreactie op gang bracht, als opflikkerende sterren in een melkweg die steeds donkerder wordt en ten slotte uitdooft.

‘Waarom ben ik hier?’ riep hij kwaad. ‘Wat doe ik?’

‘Je wacht,’ zei Sjeremetev terwijl hij een van de kussens op zijn bed opschudde.

‘Waarop?’

‘Op de afspraak.’

Vladimirs ogen vernauwden zich. ‘Ben ik gebriefd?’

‘Natuurlijk,’ antwoordde Sjeremetev kalm.

‘Mooi.’ Vladimir knikte. Zijn uitdrukking veranderde en de kwaadheid verdween. Hij vergat alweer wat hem zo van streek had gemaakt. De verbinding, waar die zich ook in zijn hersens bevond, was afgestorven en zou misschien wel nooit meer tot leven komen. Het zelfbewustzijn dat even de kop had opgestoken was verdwenen. Hij bleef rustig zitten en keek naar Sjeremetev, die aan het werk was. Vladimir zou niet precies kunnen zeggen wie de andere man was, maar hij voelde zich op zijn gemak bij hem. Op de een of andere manier wist hij dat het klopte dat hij het bed opmaakte, en hij had het gevoel dat het misschien zelfs weleens eerder was gebeurd.

Sjeremetev was een kleine man die gekleed was in een eenvoudig wit overhemd en een donkere broek. Hij droeg nooit een uni-

form als hij voor Vladimir zorgde, maar de behendige, doeltreffende bewegingen waarmee hij het bed netjes maakte verrieden een lange loopbaan als verpleegkundige. Het was nu bijna zes jaar geleden dat professor V.N. Kalin, de vermaarde neuroloog, hem had gevraagd Vladimirs persoonlijke verzorger te worden. Dat was kort na Vladimirs aankondiging geweest dat hij zou aftreden als president. In die tijd was het voor zijn naaste medewerkers duidelijk hoe hij eraan toe was, maar het ging nog wel zo goed met hem dat hij zich met een strak draaiboek waarop hij zorgvuldig werd voorbereid staande kon houden tijdens bijeenkomsten. Zijn opvolger, Gennadi Sverkov, had hem zelfs zo nu en dan laten optrommelen om te proberen iets van de magie van de oude tovenaars te laten afstralen op zijn eigen regering, die steeds meer van haar glans verloor. Destijds had Vladimir nog een persoonlijke bediende die hem aankleedde en twee assistenten die ervoor zorgden dat hij alles kon volgen, en Sjeremetevs rol was beperkt geweest, maar naarmate Vladimirs geheugen verder achteruitging kreeg Sjeremetev meer verantwoordelijkheden. Binnen een paar jaar verscheen Vladimir nog maar dermate sporadisch in het openbaar dat zelfs Sverkovs mensen het niet meer aandurfden met hem te paraderen, en er begonnen – nooit bevestigde – geruchten over zijn toestand de ronde te doen. Op een gegeven moment verscheen hij helemaal nergens meer. Eerst werden de twee assistenten afgeserveerd, toen de persoonlijke bediende, en Sjeremetev bleef alleen met hem achter.

De verpleger had zich nooit met politiek beziggehouden en had niet bijgehouden wie wie wat aandeel in het Kremlin. Voor hem was het hele gedoe een ondoorzichtige, troebele soep waaruit namen naar boven kwamen en waarin ze wegzakten, ogenschijnlijk zonder enige betekenis. Van wat er onder de oppervlakte gebeurde – en ongetwijfeld gebeurde daar dingen, zoals iedereen zei – probeerde hij niets te begrijpen. Het gerucht dat

Vladimir was weggewerkt omdat zijn bejaarde kameraden zich uit alle macht aan hun positie probeerden vast te klampen, was hem ontgaan. Hij wist alleen dat de president had aangekondigd te zullen aftreden en dat professor Kalin hem een paar weken later op zijn kantoor had ontboden.

‘Ken je mijn moeder?’ vroeg Vladimir terwijl Sjeremetev het laatste kussen opschudde en op het bed legde.

‘Nee, Vladimir Vladimirovitsj. Ik heb nooit de eer gehad haar te ontmoeten.’

‘Ik zal je aan haar voorstellen. Ze komt later vandaag. Ik heb een auto gestuurd om haar te halen.’

Sjeremetev draaide zich om. ‘Het is tijd om te douchen, Vladimir Vladimirovitsj. Je zult je vandaag extra mooi moeten aankleden. De nieuwe president komt bij je op bezoek.’

Vladimir keek hem verward aan. ‘De nieuwe president? Ben ik dat dan niet?’

‘Niet meer, Vladimir Vladimirovitsj. Er is nu iemand anders president.’

Vladimirs ogen vernauwden zich. In de beginjaren zou hij misschien een woede-uitbarsting hebben gekregen als hij dat had gehoord. Maar de woedeaanvallen kwamen nu veel minder vaak voor, en als ze al plaatsvonden duurden ze nooit lang. Niets van wat Vladimir werd verteld bleef hem langer dan een paar minuten bij. Als hij geagiteerd was, kwam dat waarschijnlijk doordat hij ergens aan dacht wat twintig of dertig jaar eerder was gebeurd.

‘Komt er iemand?’ vroeg Vladimir na een poosje. ‘Zei je dat?’

‘Ja. De nieuwe president, Konstantin Michajlovitsj Lebedev.’

Vladimir snoof verachtelijk. ‘Lebedev is de minister van Financiën!’

Sjeremetev had geen idee of Lebedev inderdaad ooit minister van Financiën was geweest, maar nu was hij het in elk geval niet

meer. ‘Hij is de nieuwe president, Vladimir Vladimirovitsj. Hij wil je zegen hebben. Dat is goed, toch? Het laat zien hoeveel respect hij voor je heeft.’

‘Mijn zegen?’ Vladimir keek bedenkelijk. ‘Ben ik een priester?’

‘Nee.’

‘Waarom wil hij dan mijn zegen?’

‘Ik bedoel het niet letterlijk, Vladimir Vladimirovitsj. In dit geval ben je feitelijk een priester.’

Vladimir keek Sjeremetev achterdochtig aan. ‘Waar zijn we?’

‘In de datsja.’

‘Welke datsja?’

‘In Novo-Ogarjovo.’

‘Novo-Ogarjovo? Waarom heb ik hier een afspraak met Lebedev? Waarom niet op mijn kantoor?’

‘Vandaag komt hij hiernaartoe.’

‘Ik ga die smeerlap ontslaan. Hebben we camera’s?’

‘Ik denk wel dat er camera’s zullen zijn.’

‘Mooi. We zullen eens zien wat hij daarvan vindt!’ Vladimir gniffelde. Hij herinnerde zich hoe hij admiraal Aleksej Gorki, de commandant van de Noordelijke Vloot, in Severomorsk had geloosd, voor het oog van de televisiecamera’s. Dat was een groot succes geweest.

Opeens stond admiraal Gorki pal voor hem. Die blik op zijn gezicht! Toen de oude blaaskaak met die grote pet van hem alle camera’s op zich gericht zag, dacht hij dat Vladimir de zoveelste medaille op zijn al veel te gedecoreerde borst kwam spelden, maar voordat hij doorhad wat er gebeurde had hij al de bons gekregen. ‘Die zag je niet aankomen hè, Aleksej Maksimovitsj? Wie is hier de baas, huh? Dat zal je leren om hardop te zeggen dat je niet genoeg geld hebt voor de vloot!’ Vladimir sloeg lachend met zijn vuisten op de armleuningen.

Sjeremetev had hem alleen gelaten om naar Vladimirs garderobekamer te gaan. Hij was vastbesloten zijn patiënt er voor het bezoek van de nieuwe president ook presidentieel uit te laten zien. Hij nam de tijd voor de stangen en planken vol kleding en overwoog verschillende opties, tot hij genoeg nam met een donkerblauw pak, een lichtblauw overhemd, een rode stropdas met witte stippen en zwartleren schoenen. Uit Vladimirs indrukwekkende verzameling horloges koos hij een eenvoudig maar elegant exemplaar met een dunne gouden kast, een witte wijzerplaat, gouden wijzers en een leren bandje.

Hij liep met alles terug naar de slaapkamer en legde de kleren op het bed. ‘Kom, Vladimir Vladimirovitsj, tijd om te douchen. We moeten je opdoffen.’

Vladimir keek hem onzeker aan. ‘Waarom?’

‘Konstantin Michajlovitsj komt bij je op bezoek.’

‘Lebedev? Bedoel je die? Hij zou naar een priester moeten gaan.’

‘Waarom?’ vroeg Sjeremetev.

Vladimir fronste zijn wenkbrauwen. Hij had het gevoel dat Lebedev een priester nodig had, maar hij had geen idee waarom. ‘Zijn moeder gaat dood,’ opperde hij.

De camera's stonden opgesteld in een statige ontvangstkamer op de begane grond van de datsja, die jarenlang niet was gebruikt maar voor deze gelegenheid nog die ochtend was gelucht en schoongemaakt. Onder twee studiolampen stonden twee leunstoelen in een hoek van vijfenveertig graden aan weerszijden van een fraai gedecoreerde open haard. In de keuken van de datsja waren Viktor Stepanin, de chef-kok, en zijn hulptroepen vanaf zonsopgang in de weer geweest om een buffet van broodjes en hapjes te bereiden dat nu op tafels langs één muur van het vertrek was uitgesteld. Bij het uiteinde van die tafels stond een grote

man in een donkergrijs pak en met een enorme grijze haardos, vergezeld door twee ernstig kijkende assistenten van de president. Andere assistenten, technici en beveiligers liepen achter de camera's door elkaar heen.

Toen Sjeremetev Vladimir naar binnen begeleidde, daalde er een stilte neer over de kamer. Alle ogen richtten zich op de oude man in het blauwe pak die in de deuropening was blijven staan. Er hingen een paar plukjes grijs haar aan zijn schedel, zijn gezicht was gerimpeld en uitgezakt, maar door de hoekige kin, het brede voorhoofd en de ietwat scheve, dicht bij elkaar staande koele blauwe ogen herkende iedereen het onmiddellijk als het gezicht dat dertig jaar lang het vaakst in Rusland gefotografeerd was.

Vladimir keek Sjeremetev verward aan.

'Alles is goed, Vladimir Vladimirovitsj,' fluisterde die. 'Het zijn gewoon de mensen die naar de afspraak zijn gekomen.'

'Heb ik een afspraak?'

'Ja.'

'Ben ik gebriefd?'

'Natuurlijk.'

Gerustgesteld keek Vladimir weer om zich heen en nam de lampen en de camera's in zich op. Inwendig werd een laatste restje instinct actief van de leider die hij ooit was geweest, en hij rechte zijn rug, stak zijn kin naar voren en vormde een hautaine glimlach om zijn lippen.

'Met wie heb ik een afspraak?' fluisterde hij.

'Met Lebedev,' antwoordde Sjeremetev.

'Natuurlijk, Lebedev!' mompelde hij, en er klonk iets van strijdlustig genoeg door in zijn stem toen hij de grote man in het oog kreeg die met zijn assistenten aan de overkant van de ontvangstkamer stond. 'De tijd is gekomen!'

Konstantin Michajlovitsj Lebedev had als burgemeester van

Moskou zijn eerste stap op de politieke ladder gezet. In die functie had hij een uitbundig openbaar karakter gecombineerd met heimelijke, kruiperige gehoorzaamheid aan de bevelen van het Kremlin, waardoor hij de ideale slippendrager had geleken. Toen hij eenmaal aan de macht was, werd hij al snel berucht om zijn onverzadigbare corruptie, iemand die meer geïnteresseerd was in geld dan in macht, het soort politicus dat geen bedreiging vormde en dat Vladimir maar al te graag promoveerde. Maar achteraf gezien waren er al in de eerste dagen aanwijzingen dat er meer achter Lebedev stak dan je op het eerste gezicht zou denken. Wat hij met de ene hand aan smeergeld aannam, gaf hij met de andere hand weer terug – deels in elk geval. Op een uitgekookte manier hield hij de gewone Moskoviet tevreden met een reeks populistische maatregelen die absoluut niet bevorderlijk waren voor de toekomst van de stad, maar die wel iedereen blij maakten met een paar extra kopeken. Al snel werd Lebedev in de media Oom Kostja genoemd, en hij genoot van die bijnaam. Een politicus met geldzucht die populair wilde zijn leek nóg minder bedreigend, en Vladimir gunde hem een tweede termijn als burgemeester. Hij moest echter toegeven dat hij Lebedev had onderschat; hij had zich in de luren laten leggen door diens talent de rol van vriendelijke paljas te spelen. In werkelijkheid was de geslepenheid van Oom Kostja nog groter dan zijn hebzucht, hoe gigantisch die ook was. Vanaf het begin had hij zijn zinnen gezet op een buit die nog schitterender was dan alleen het burgemeesterschap van de hoofdstad. Tegen de tijd dat Vladimir dat doorhad, had Lebedev Moskou in zijn zak en was hij een machtsfactor om rekening mee te houden.

Vladimir stelde zich ten doel hem te vernietigen. Hij gaf hem een positie in de federale regering maar ontsloeg hem een jaar later weer, op beschuldiging van incompetentie en corruptie. Lebedev kroop gewond weg, maar niet dodelijk gewond, doordat

hij zijn positie binnen de regering ijverig had gebruikt om de opbrengst van een kortstondige maar gedenkwaardige plundering van het ministerie te verdelen onder een groep invloedrijke medestanders, die alle reden hadden om meer van hem te verwachten als hij in de toekomst ooit weer een machtspositie zou bekleden. Ook had hij een indrukwekkende hoeveelheid geheimen vergaard over de hoogste – de állerhoogste – machthebbers in het Kremlin, wat hem beschermde tegen verdere aanvallen die zijn einde hadden kunnen betekenen. En dus haalde Vladimir hem terug, zodat hij Lebedev in de gaten kon houden terwijl hij een andere manier zocht zich van hem te ontdoen. Het daaropvolgende decennium herhaalde de cyclus zich – Oom Kostja dartelde de regering in en uit, plunderde elk ministerie dat Vladimir hem maar schonk, roomde steeds meer rijkdom af en strooide er al even kwistig mee rond om zich te voorzien van de zoveelste schare medestanders, kreeg oneervol ontslag en voedde elke keer zijn reputatie als het goedmoedige, onschuldige slachtoffer van samenzweerdery uit het Kremlin. Vladimir verachtte en haatte hem tot op het bot, hij voelde het soort ondraaglijke walging dat ontstaat door de wetenschap dat de betreffende persoon zijn positie alleen maar heeft verworven doordat jij de vergissing hebt begaan hem groot te maken en hem vervolgens niet neer te sabelen toen je daar nog de kans toe had, een existentiële haat die zich vormt wanneer je naar iemand kijkt die je veracht... en tot de ontdekking komt dat als je verder kijkt dan de uiterlijke schijn, je een spiegel ziet.

Nu liep hij weg bij Sjeremetev en beende hij met grote passen door de kamer op Lebedev af, alsof dit allemaal twintig jaar geleden gebeurde en hij op het punt stond de lastpak die al zo lang een blok aan zijn been was de genadeklap toe te dienen. ‘Konstantin Michajlovitsj!’ begroette hij hem luid.

Een van Lebedevs assistenten kwam aangesnel. ‘Vladimir

Vladimirovitsj, president Lebedev is vandaag hiernaartoe gekomen om u zijn respect te betuigen en u te vragen een paar woorden te spreken voor het Russische volk ter gelegenheid van het heuglijke feit dat hij tot president is verkozen. Als u bijvoorbeeld zou kunnen zeggen...'

'Zit,' zei Vladimir tegen Lebedev, en hij wees naar een van de gereedstaande leunstoelen.

'Maar Vladimir Vladimirovitsj...' zei de assistent.

Vladimir liep naar de andere stoel en bleef hooghartig staan. Lebedev wierp zijn assistent een blik toe en fluisterde: 'Ik regel het wel.'

Twee visagisten haastten zich naar voren toen de twee mannen gingen zitten en begonnen hun gezichten te poederen. Ongeduldig stak Vladimir stak zijn kin naar voren. Na iets van een minuut joeg hij ze weg. 'Genoeg zo!'

De visagisten trokken zich terug.

'Bent u klaar, Konstantin Michajlovitsj?' vroeg de regisseur van achter de camera.

Lebedev knikte.

De lampen gingen aan. Opeens was het tafereel fel verlicht. Vladimir sloeg meteen met een vuist op een armleuning. 'Nou? Waar kom je verslag over uitbrengen, Konstantin Michajlovitsj? Ik ben niet tevreden! Het ministerie van Financiën is een schande! Je hebt me een jaar geleden beloofd dat je er schoon schip zou maken, en nu is het erger dan ooit!'

'Vladimir Vladimirovitsj...'

'Nou, Konstantin Michajlovitsj? Wat heb je daarop te zeggen?'

Lebedev keek even naar zijn assistenten en sloeg zijn blik ten hemel. Toen keek hij de voormalige president weer aan. 'Je hebt me al een keer ontslagen als minister van Financiën, Vladimir Vladimirovitsj. Je hield toen exact dezelfde speech. Ga je nu hetzelfde doen?'

‘Heb ik je opnieuw aangesteld?’

‘Nee,’ zei Lebedev.

‘Waarom ben je dan hier?’

‘Hiervoor.’ Lebedev pakte Vladimirs hand en wendde zich glimlachend tot de camera’s. ‘Kijk naar de camera’s en schenk ons een glimlach, Vladimir Vladimirovitsj.’

Vladimir trok zijn hand terug. ‘Je bent een oplichter, Kostja Lebedev! Dat ben je altijd al geweest.’

‘Nou, als ik een oplichter was, dan had ik de beste leraar van Rusland,’ mompelde Lebedev zachtjes, nog altijd met een glimlach op zijn gezicht. ‘Kom, laten we eerlijk zijn, Vladimir Vladimirovitsj.’

‘Eerlijk? Prima, laten we eerlijk zijn. Je bent niets meer dan een dief.’

Lebedev boog naar voren, nog altijd glimlachend. ‘En jij? Je zorgde er zelf ook voor dat je niets tekortkwam. Waar moet ik beginnen? De Olympische Spelen? Het WK? Of wat te denken van Koljakovs ringweg? Dát was het mooiste. Die weg zal Moskou de komende honderd jaar nog verstikken als een strop. Hoeveel heb je voor die ringweg gekregen, Vova? Twintig procent?’

‘Ik zou je in de gevangenis moeten laten gooien. Je bent de ergste van allemaal.’

‘Ik? Luister, ik ben nu de president. Tover godverdomme een glimlach op die smoel van je, Vova, en feliciteer me.’

‘Je kunt de tering krijgen, Kostja.’

‘Zeg: ik wens je het allerbeste, Konstantin Michajlovitsj. In jouw handen is Moedertje Rusland veilig.’ Lebedev wachtte. ‘Nou, Vladimir Vladimirovitsj? Zeg het.’

Vladimir lachte.

‘Ik wens je het allerbeste, Konstantin Michajlovitsj. In jouw handen is Moedertje Rusland veilig.’